

1

అలంకారాలు

అలంకారములు రెండు రకాలు అవి

ఎ. శబ్దాలంకారములు -

1. వృత్త్యానుప్రాసము - ఒకే హల్లు అనేక పర్యాయములు తిరిగి తిరిగి వచ్చినచో అది వృత్త్యాను ప్రాసాలంకారము అనబడును.

ఉదా - అమందా నందంబున గోవిదుడు ఇందిరి మందిరంబు చొచ్చి.

2. చేకాను ప్రాసము - అర్థ భేదముతో రెండక్షరముల పదమును వెంటవెంటనే ప్రయోగించును.

ఉదా - పాప హరుహరు సేవించెదను.

3. లాటాను ప్రాసము - అర్థమునందుగాక, తాత్పర్యమందునందు మాత్రమే భేదముండునట్లు ఒక పదమును వెంటవెంటనే ప్రయోగించుట.

ఉదా - శ్రీనాథు వర్ణించు జిహ్వా జిహ్వా

4. యమకము - అర్థభేదము గల అక్షరముల సముదాయము మరల మరల ఉచ్చరింప బడినచో యమకమగును.

ఉదా - లేమ దనుజులగెలువగా లేమా

5. ముక్తపద గ్రస్తము - పాదము చివరనుండు పదముతో తరువాత పదమును ప్రారంభించుట.

ఉదా - సుదతీ నూతనమదనా, మదనాగతురంగ పూర్ణమణిమయ సదనా.

2

అలంకారాలు

అలంకారములు రెండు రకాలు అవి

ఎ. శబ్దాలంకారములు -

1. వృత్త్యానుప్రాసము - ఒకే హల్లు అనేక పర్యాయములు తిరిగి తిరిగి వచ్చినచో అది వృత్త్యానుప్రాసాలంకారము అనబడును.

ఉదా - అమందా నందంబున గోవిదుడు ఇందిరి మందిరంబు చొచ్చి.

2. చేకాను ప్రాసము - అర్థ భేదముతో రెండక్షరముల పదమును వెంటవెంటనే ప్రయోగించును.

ఉదా - పాప హరుహరు సేవించెదను.

3. లాటాను ప్రాసము - అర్థమునందుగాక, తాత్పర్యమందునందు మాత్రమే భేదముండునట్లు ఒక పదమును వెంటవెంటనే ప్రయోగించుట.

ఉదా - శ్రీనాథు వర్ణించు జిహ్వా జిహ్వా

4. యమకము - అర్థభేదము గల అక్షరముల సముదాయము మరల మరల ఉచ్చరింపబడినచో యమకమగును.

ఉదా - లేమ దనుజులగెలువగా లేమా

5. ముక్తపద గ్రస్తము - పాదము చివరనుండు పదముతో తరువాత పదమును ప్రారంభించుట.

ఉదా - సుదతీ నూతనమదనా, మదనాగతురంగ పూర్ణమణిమయ సదనా.

3

అలంకారములు

3. రూపకాలంకారము - ఉపమాన ఉపమేయములకు భేదమున్నను ఆభేదము చెప్పుటను రూపకాలంకారము అందురు.

ఉదా - సంసార సాగరము నీదుట మిక్కిలి కష్టము

4. శ్లేషాలంకారము - అనేక అర్థములు వచ్చునట్లు చెప్పుట శ్లేషాలంకారము.

ఉదా - రాజు కవలయానందకరుడు.

5. అర్థాంతరన్యాసము - సామాన్యమును విశేషము చేతను, విశేషమును సామాన్యము చేతను సమర్థించుట.

ఉదా - మహాత్ములకు సాధ్యము కానిదేమున్నది.

6. అతశయోక్తి - ఒక విషయము ఉన్నదానికంటే అధికము చేసి వర్ణించుట.

ఉదా - ఊరియందలి భవనములు ఆకాశమును అంటుతున్నవి.

7. దృష్టాంతము - ఉపమాన ఉపమేయములకు, బింబ ప్రతిబింబ భావము ఉండునట్లు వర్ణించుట.

ఉదా - ఓరాజు నీవే కీర్తిమంతుడువు.

8. స్వభావోక్తి - జాతి గుణక్రియాదులలోని స్వభావము ఉన్నదున్నట్లు మనోహరముగా వర్ణించుట.

ఉదా - అరణ్యమునందు లేళ్లు బెదురు చూపులతో చెంగు చెంగున దుముకుచు పరిగెడుతున్నవి.

అలంకారములు రెండు రకాలు అవి

ఎ. శబ్దాలంకారములు -

1. వృత్తానుప్రాసము - ఒకే హల్లు అనేక పర్యాయములు తిరిగి తిరిగి వచ్చినచో అది వృత్తానుప్రాసాలంకారము అనబడును.

ఉదా - అమందా నందంబున గోవిందుడు ఇందిరి మందిరంబు చొచ్చి.

2. చేకాను ప్రాసము - అర్థ భేదముతో రెండక్షరముల పదమును వెంటవెంటనే ప్రయోగించును.

ఉదా - పాప హరుహరు సేవించెదను.

3. లాటాను ప్రాసము - అర్థమునందుగాక, తాత్పర్యమందునందు మాత్రమే భేదముండునట్లు ఒక పదమును వెంటవెంటనే ప్రయోగించుట.

ఉదా - శ్రీనాథు వర్ణించు జిహ్వా జిహ్వా

4. యమకము - అర్థభేదము గల అక్షరముల సముదాయము మరల మరల ఉచ్చరింపబడినచో యమకమగును.

ఉదా - లేమ దనుజులగెలువగా లేమా

5. ముక్తపద గ్రస్తము - పాదము చివరనుండు పదముతో తరువాత పదమును ప్రారంభించుట.

ఉదా - సుదతీ నూతనమదనా, మదనాగతురంగ పూర్ణమణిమయ సదనా.

బి. అర్థాలంకారములు -

1. ఉపమాలంకారము - ఉపమాన ఉపమేయాలకు గల పోలికను మనోహరముగా వర్ణించును.

ఉదా - ఆమె ముఖము చంద్ర బింబము వలె ప్రకాశించుచున్నది.

2. ఉత్పేక్షాలంకారము - ఉపమేయమును ఉపమానముగా ఊహించుటను ఉత్పేక్షాలంకారము అందురు.

ఉదా - ఆ వచ్చుచున్న ఏనుగునడగొండమేమో అనునట్లున్నది

బి. అర్థాలంకారములు -

1. ఉపమాలంకారము - ఉపమాన ఉపమేయాలకు గల పోలికను మనోహరముగా వర్ణించును.

ఉదా - ఆమె ముఖము చంద్ర బింబము వలె ప్రకాశించుచున్నది.

2. ఉత్పేక్షాలంకారము - ఉపమేయమును ఉపమానముగా ఊహించుటను ఉత్పేక్షాలంకారము అందురు.

ఉదా - ఆ వచ్చుచున్న ఏనుగునడగొండమేమో అనునట్లున్నది

3. రూపకాలంకారము - ఉపమాన ఉపమేయములకు భేదమున్నను ఆభేదము చెప్పుటను రూపకాలంకారము అందురు.

ఉదా - సంసార సాగరము నీడుట మిక్కిలి కష్టము

4. శ్లేషాలంకారము - అనేక అర్థములు వచ్చునట్లు చెప్పుట శ్లేషాలంకారము.

ఉదా - రాజు కవలయానందకరుడు.

5. అర్థాంతరన్యాసము - సామాన్యమును విశేషము చేతను, విశేషమును సామాన్యము చేతను సమర్థించుట.

ఉదా - మహాత్ములకు సాధ్యము కానిదేమున్నది.

6. అతశయోక్తి - ఒక విషయము ఉన్నదానికంటే అధికము చేసి వర్ణించుట.

ఉదా - ఊరియందలి భవనములు ఆకాశమును అంటుతున్నవి.

6

అలంకారాలు

7. దృష్టాంతము - ఉపమాన ఉపమేయములకు, బింబ ప్రతిబింబ భావము ఉండునట్లు వర్ణించుట.

ఉదా - ఓరాజు నీవే కీర్తిమంతుడువు.

8. స్వభావోక్తి - జాతి గుణక్రియాదులలోని స్వభావము ఉన్నదున్నట్లు మనోహరముగా వర్ణించుట.

ఉదా - అరణ్యమునందు లేళ్లు బెదురు చూపులతో చెంగు చెంగున దుముకుచు పరిగెడుతున్నవి.